

„SZERVUSZ, TE VÉN LIZSÉ...”

NAGYVÁROSI PARKOK A TELEPÜLÉSRENDEZÉSBEN

METROPOLITAN PARKS IN URBAN PLANNING

SZERZŐ/BY:
TATAI ZSOMBOR

LEKTOR/REVIEWER:
SZILÁGYI KINGA

Budapest zöldfelületi rendszerére jellemző, hogy bár a kisebb közparkok szintjén a zöldfelületi ellátottság alacsony; a nagyvárosi parkok (Margitsziget, Városliget, Népliget) esetében viszonylag megfelelő a helyzet. Kedvező a városszerkezeti elhelyezkedésük is, hiszen ezek a nagyvárosi parkok a Hungária körút mentén szinte egyenletesen kiosztva, félkörívben helyezkednek el.

Nagyvárosi parkjaink egyedisége, hogy bennük jelentős intézmények helyezkednek el (1. kép). Az intézmények általában a park funkcióihoz illeszkednek, használatukban inkább egymást segítik, kiegészítik. Ez a komplexitás ugyanakkor meg is nehezíti a parkok szabályozását. A Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzat (továbbiakban: BVKSZ) ezeket a zöldterületeket együtt kezeli a többi közparkkal, pedig merőben más szabályozást igényelnének.

KITEKINTÉS: A ZÖLDTERÜLETEK SZABÁLYOZÁSA KÜLFÖLDÖN

A magyar jogrendszer többnyire a német mintát követi, ezért a zöldterületek szabályozása terén is a német példa lehet érdekes. Németországban a szövetségi tartományoknak a jogalkotásban is nagyobb mozgásterük van. A zöldfelületek védelme, fenntartása és fejlesztése magától értetődő feladat. Berlin zöldterületi jogszabálya inkább csak a parkok használatának szabályait taglalja, illetve az ezzel kapcsolatos szabálysértésekről hoz döntéseket (GrünanlG, 2004). Ugyanakkor Berlin részletes előírásokat adott ki a települési zöldfelületi rendszer tervezésére (tájrendezési program, tájrendezési terv). A tájrendezési keretterv egyik jelentős eleme az élőhelyfaktor (a magyar szabályozásban alkalmazott zöldfelületi minimumhoz hasonló mutató), amely erőteljesen veszi figyelembe a zöldfelületek ökológiai értékét (a nálunk alkalmazott zöldfelületi minimum csak rekreációs szempontok

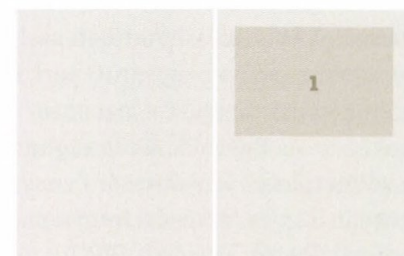

Although the green space system of Budapest is characterized by low green space supply on the level of small parks, in case of metropolitan parks (Margitsziget, Városliget, Népliget) it is suitable. Their locations in the urban structure are favorable, because these metropolitan parks are distributed almost evenly along the Hungária ring road in a semicircle.

Uniquely these metropolitan parks are giving place to important institutes (picture 1). These institutes usually fit into the function of the park supporting and supplementing each other. At the same time this complexity makes the regulation of the parks more difficult. Although Framework Regulation on Urban Planning and Construction in Budapest (hereafter BVKSZ) is managing these green areas together with other public parks, however it needs quite different kind of regulation.

OUTLOOK: FOREIGN REGULATION OF GREEN AREAS

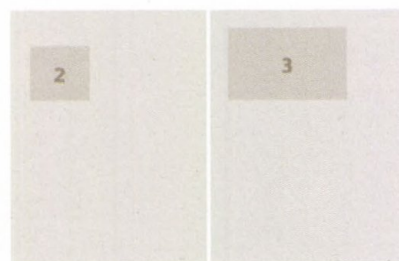
The Hungarian legal system is based on the German law, thus the German example could be interesting in regulation of green areas. In Germany the federal states have more freedom of action in legislation too. The protection, maintenance and development of green areas are evident. Green area act of Berlin contains only regulation of park use and violation fine (GrünanlG 2004). At the same time Berlin has published detailed regulations about planning of green space system (Landscape Program, Local Landscape Plan). One of the most important tools of the Local Landscape Plan is the Biotope Area Factor (similar to green minimum applied in the Hungarian legal system), which takes the ecological value of the green areas into consideration powerfully (green minimum is regulating only in point of view of recreation). On the other hand Biotope Area Factor applies

1. kép/pict.:

Légi felvétel a Margitszigetről / Aerial photo about Margitsziget
FORRÁS / SOURCE: BFVT KFT.

Közhasználatú szabadterek hierarchiája / Public open space hierarchy			
Budapesten a BVKSZ alapján / in Budapest by the BVKSZ		Londonban a London Plan alapján / in London by the London Plan	
Kategória/Category	Terület/Area	Kategória/Category	Terület/Area
-		Regionális parkok / Regional parks	> 400 ha
Városi parkok / Urban parks	> 10 ha	Nagyvárosi parkok / Metropolitan parks	60 - 400 ha
		Körzeti parkok / District parks	20 - 60 ha
Közparkok / Public parks	1-10 ha	Helyi jelentőségű parkok / Local Parks	2 - 20 ha
Közkertek / Public gardens	< 1 ha	Kis méretű, helyi jelentőségű parkok / Small Local Parks	0.4 - 2 ha
		Mini park / Pocket Parks	< 0.4 ha
Egyéb / Other			

2. táblázat/table: Közhasználatú szabadterek hierarchiája / Public open space hierarchy
3. ábra/figure: Városi parkok a BVKSZ alapján / Urban parks by the BVKSZ

alapján szabályoz). Ugyanakkor ez az élőhelyfaktor csak a lakó-, kereskedelmi és intézményterületekre vonatkozik, hatálya nem terjed ki a közhasználatú zöldfelületekre.

A német példa mellett érdemes megvizsgálni az angol zöldterületi szabályozást is, mert a nagyvárosi park fogalma itt már beépült a jogi anyagokba is. Az Egyesült Királyságban a zöldterületek kialakítására vonatkozóan a 17-es tervezési iránymutatóban található előírások (PPG17, 2002). A PPG17 megköveteli az önkormányzatoktól, hogy felmérjék a szabadtereket, sport- és szabadidős területeket és helyi szinten szabadtér-szabványokat alkossanak. Az iránymutató alapján az önkormányzatok (London esetében a kerületi önkormányzatok) elkészítették szabadtér-stratégiáikat.

VÁROSI PARKOK HELYE A KÖZHASZNÁLATÚ SZABADTEREK HIERARCHIÁJÁBAN

Budapest esetében a városi parkok a zöldfelületi rendszer hierarchiájának legnagyobb elemei, mivel még nem alakult ki az összetett, különböző területfelhasználási egységeket (zöld-, erdő-,

mezőgazdasági területeket) integráló regionális parkok kategóriája.

Budapest és London zöldfelületi rendszerét összehasonlítva megállapítható, hogy a BVKSZ-ben 10 ha feletti zöldterületként meghatározott városi parkok kategóriája a London Terv (London Plan) nagyvárosi parkok (metropolitan parks) és körzeti parkok (district parks) kategóriájának feleltethető meg (2. táblázat). Ugyanakkor a két város összehasonlításánál figyelembe kell venni a méretbeli különbségeket, mind a területnagyságot, mind a lakosszámot illetően, így Budapesten a nagyvárosi parkok esetében lényegesebben alacsonyabb felső határral (100-120 ha) lehet számolni.

VÁROSI PARKOK BUDAPESTEN

A Fővárosi Szabályozási Keretterv (továbbiakban: FSZKT) a területnagyságok alapján 12 városi parkot határol le, de ezek között méretük, jelentőségük, funkciójuk, megközelíthetőségük alapján jelentős különbségek adódnak (3. ábra)

A budapesti városi parkok területük, jelentőségük, funkciójuk alapján az alábbi csoportokba oszthatók:

- Nagyvárosi parkok: sokféle rekreációs funkciót kínálnak, az egész város

	Megnevezés / Designation	Terület / Area (ha)
1	Népliget	93
2	Városliget	87
3	Margitsziget	75
4	Hajógyári-sziget	64
5	Gellért-hegy	39
6	Testvér-hegy	39
7	Észak-Csepel	34
8	Tábor-hegy	28
9	Remete-hegy	23
10	Gergely utca	23
11	Városmajor	11
12	Vérmező	11

only to residential, commercial and infrastructural areas. It doesn't take effect on public open spaces.

Beside the German example it is worth to examine the English regulations of green areas, because the definition of metropolitan park is already integrated into the legal documents. In United Kingdom regulations of green areas can be found in the Planning Policy Guidance 17 (PPG17 2002). The PPG17 necessitates that Local Authorities undertake open space, sports and recreational facilities audits and set open space standards locally. The Local Authorities (boroughs in case of London) have completed their Open Space Strategy based on this guidance.

URBAN PARKS IN THE PUBLIC OPEN SPACE HIERARCHY

In Budapest urban parks are at the top of the open space hierarchy, because there is no regional park category integrating different kind of land use like green spaces, forest and agricultural areas. Comparing public open space hierarchy of Budapest and London we can state that urban parks (as land use category of BVKSZ over 10 ha) is equivalent with metropolitan parks and district

parks categories of London Plan (table 2). However size differences have to be taken into account during comparison of the two cities, so in Budapest smaller upper limit (120 ha) can be set for metropolitan parks.

URBAN PARKS IN BUDAPEST

In the Budapest Regulatory Framework Plan (hereafter FSZKT) 12 urban parks can be found, but among these significant differences arise based on their sizes, facilities, accessibilities (figure 3).

Urban parks of Budapest grouped by their size, significance, facilities:

- Metropolitan parks: wide variety of recreational facilities supplying to the entire city or partly the country too, historical significance, more than 70 ha (Népliget, Margitsziget, Városliget);
- Urban parks: several sorts of recreational facilities, supplying part of the city, from 10 to 70 ha (Gellért-hegy, Városmajor, Vérmező, Hajógyári-sziget);
- Future parks: mainly abandoned strip pits, landfills or agricultural area assigned for future parks (green areas of Testvér-hegy, Észak-Csepel, Tábor-hegy, Gergely utca).

		Népliget	Margitsziget	Városliget
Általános adatok / General facts	Teljes terület / Entire area (ha)	117	96	119
	Z-VP övezet területe / Area of Z-VP Zone (ha)	93	75	87
	Keletkezés ideje / Date of creation	1867	1810	1817
TSZT	Területfelhasználási egységek / Land use categories	Zöldterület/green area, különleges terület/special area	Zöldterület/green area, vegyes terület/mixed area, különleges terület/special area	Zöldterület/green area, vegyes terület/mixed area, különleges terület/special area
FSZKT	Keretövezetek / Frame zones	Z-VP, K-SP	Z-VP, IZ	Z-VP, I, IZ, K-TP
	Fővárosi jelentőségű védett közpark / Protected Municipal public park	x	x	x
	FSZT ¹	-	x	x
KSZT ²	készítésének időpontja / Approval date	1999	folyamatban / in progress	folyamatban / in progress
Természetvédelem / Natural conservation	Fővárosi jelentőségű védett természeti terület / Nature conservation area on Municipal level	-	-	Fővárosi Állat- és Növénykert / Budapest Zoo & Botanical Garden
Örökségvédelem / Heritage protection	Védett történelmi kert / Listed historical garden	x	Folyamatban / in progress	-
	Világörökség területe / World Heritage site	-	-	-
	Világörökségi zóna pufferterülete / Buffer zone of World Heritage site	-	-	x

¹ FSZT - Kiemelt szabályozást igénylő összvárosi érdekű terület/ Area regulated with high priority for the municipality

² KSZT – Kerületi Szabályozási Terv / District Regulatory Plan

illetve részben az ország rekreációs igényeit elégítik ki, jellemzően kiemelkedő kerttörténelmi jelentőséggel rendelkeznek, területük a 70 ha-t meghaladja (Népliget, Margitsziget, Városliget);

- Városi parkok: több típusú rekreációs funkciót kiszolgáló, városrészi jelentőségű parkok, 10–70 ha közötti területtel (Gellért-hegy, Városmajor, Vérmező, Hajógyári-sziget);
- Távlati parkok: jellemzően felhagyott bányaudvarok, hulladéklerakók, illetve mezőgazdasági területek távlati parkok céljára fenntartva (Testvér-hegyi, Észak-Csepeli, Tábor-hegyi, Gergely utcai zöldfelületek).

A Remete-hegyi zöldfelületen golfpályát alakítottak. A korlátozott közhasználat miatt már nem tekinthető városi parknak.

NAGYVÁROSI PARKOK: MARGITSZIGET, VÁROSLIGET, NÉPLIGET

EGY sziget, KÉT liget, HÁROM irány – olvasható Gergely Andrea, Kincses Péter, Gábor Péter, Bardóczi Sándor közös cikkében nagyvárosi parkjainkkal kapcsolatban (Gergely, Kincses, Gábor, Bardóczi, 2008). Valóban három

különböző hangulatú, társadalmi megítélésű parkról van szó.

Mind a három park mérete 100 ha körüli, városszerkezeti elhelyezkedésük részben hasonló, kultúrtörténelmi jelentőségük keletkezési idejüket, kertépítészeti stílusukat, illetve műemlékeiket tekintve egyaránt számottevő (4. táblázat). Kulturális örökségeik ellenére történelmi kertként egyedül a Népliget védett, a Margitsziget védetté nyilvánítása jelenleg folyamatban van, ugyanakkor a Városligetnek még nagyobb jogalapja van erre a védelemre. Mind a Margitszigetet, mind a Városligetet indokolt és érdemes lenne a fővárosi világörökségi területekhez csatolni.

Mindemellett jellemző a parkokra, hogy többféle rekreációs és kulturális funkcióknak adnak helyet. A változatos funkcionális kínálatot a terület szabályozása is leköveti. Budapest településszerkezeti terve (továbbiakban: TSZT) zöldterületeket, vegyes és különleges területeket határol le a parkok területein, az FSZKT pedig városi parkokra (Z-VP), intézményterületekre (I), jelentős zöldfelületű intézményterületekre (IZ), különleges városi jelentőségű kiemelt sportterületekre (K-SP), illetve tematikus intézményparkok (K-TP) keretövezeteire bontja tovább a parkok területeit (5. ábra).

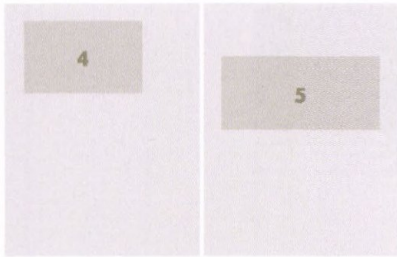
A NAGYVÁROSI PARKOK TERÜLETHASZNÁLATI PARAMÉTEREI

Az övezetekre előírt határértékek a nagyvárosi park esetében (kivéve a Népligetet) nem teljesülnek. A Margitszigeten a hotelek és a Sportuszoda telkén van határérték feletti beépítési mérték, illetve zöldfelületi hiány. A Városligetben szinte valamennyi intézményterület zöldfelület-hiányos. Itt még a városi park övezetén belül sem teljesülnek az övezetre előírt határértékek (6. táblázat).

SZABÁLYOZÁSI JELLEGŰ PROBLÉMÁK A NAGYVÁROSI PARKOKBAN

Nagyvárosi parkjainknál a problémák döntő többsége a fenntartási – üzemeltetési hiányosságokból fakad, ami természetesen a főváros szűkös vagyoni helyzetére vezethető vissza. Jelen problémaleltárban azonban a szabályozással kapcsolatos hiányosságokat és konfliktusokat foglaljuk össze.

1. Határértéket meghaladó beépítettség: A zöldterületben „úszó” építési övezetek esetében jelentős túlépítettség tapasztalható (7. kép), de a Városliget esetében még a Z-VP övezete is túlépített. Egyedül a Népliget képez

**4. táblázat/
table:** Nagyvárosi parkok főbb
jellegzetességei /
Main features of
metropolitan parks

5. ábra/figure:
Nagyvárosi parkok
keretövezeti
besorolásai / Frame
zones of metropolitan
parks

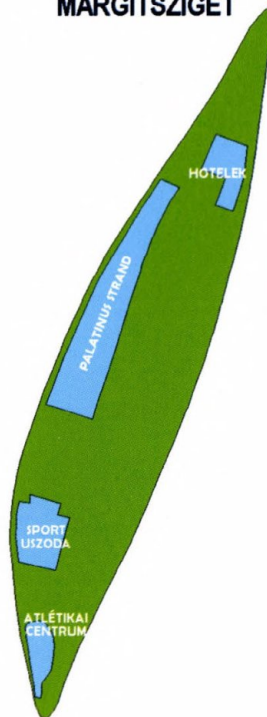
MARGITSZIGET

VÁROSLIGET

MARGITSZIGET

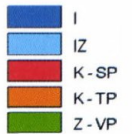
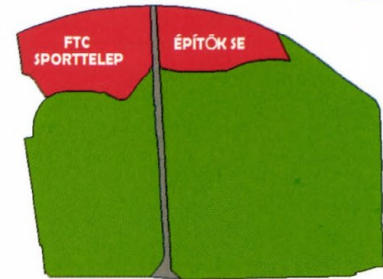
VÁROSLIGET

NÉPLIGET

NÉPLIGET

On the green area of Remete-hegy golf course has been created. It isn't an urban park anymore because of the limited public access.

METROPOLITAN PARKS: MARGITSZIGET, VÁROSLIGET, NÉPLIGET

„ONE island, TWO woods, THREE directions” referring to the article from Andrea Gergely, Péter Kincses, Péter Gábor, Sándor Bardóczy about metropolitan parks (Gergely, Kincses, Gábor, Bardóczy 2008). In fact these three parks have quite different atmospheres and social perceptions.

All the three parks are around 100 hectares with partly similar positions in the urban structure and their cultural-historical value is also significant considering to their date of creation, garden style and monuments (table 4). In spite of numerous cultural heritages, only the Népliget had been declared as protected historical garden, designation

for Margitsziget is in process, but this preservation is more reasonable for Városliget too. At the same time both the Városliget and the Margitsziget are reasonable and worth to attach to the world heritage sites of the capital.

However these parks offer various recreational and cultural activities. The diversified functional supply returns in regulation too. Budapest Urban Structural Plan (hereafter TSZT) separates different land use categories in metropolitan parks: green areas, mixed and special areas. FSZKT divides the metropolitan parks into more detailed frame zones like urban park (Z-VP), institutional area (I), institutional area with significant green area (IZ), special areas with significant sport centre (K-SP), thematic park (K-TP) (figure 5).

LAND USE PARAMETERS OF METROPOLITAN PARKS

Thresholds of these zones are usually exceeded in case of the metropolitan parks (except the Népliget). In the Margitsziget built-up area ratios exceed the threshold at the sites of the hotels and the swimming pools causing lack of green area in these sites. In the Városliget almost all the institutional areas have a deficiency of green area. Here even the threshold of the urban park zone is exceeded (table 6).

PROBLEMS IN REGULATION OF METROPOLITAN PARKS

In the metropolitan parks most of the problems arise from the defect of their maintenance caused by lack of funds in the budget of the municipality. However in this inventory we are going to summarize deficiencies and problems connected to the regulation.

	Keret- övezet Frame Zone	Határ- értékek Threshold	NÉPLIGET	MARGITSZIGET	VÁROSLIGET
Beépítés mértéke / Built-up ratio (%)	Z-VP	2	0,8	2,0	2,4
	IZ	35	-	Termál Hotel: 42,7 Grand Hotel: 49,0 Teniszstadion / Tennis stadium: 2,6 Palatinus : 4,7 Palackozó/Bottler: 10,7 Sportuszoda / Swimming pool: 49,5 Atlétikai Centrum / Athletic centre: 8,2	Széchenyi fürdő/spa: 49,5
	I	-	-	-	Szépművészeti Múzeum / Museum of Fine Arts: 55,3 Műcsarnok / Palace of Art: 21,3 Műjégpálya / Skating rink: 34,9 Közlekedési Múzeum / Museum of Transport: 51,0
	K-TP	35	-	-	Állatkert/Zoo: 8,3 Cirkusz/Circus: 61,5 Gundel Restaurant: 37,5 Vidámpark/Amusement park: 13,8
	K-SP	35	FTC Sporttelep / Sport centre: 8 Építők SE Sporttelep / Sport centre: 10,6 Kutyaiskola / Dog school: 0	-	-
	teljes területre / to the entire area		2,1	4,5	6,5
Zöldfelület mértéke / Green area ratio (%)	Z-VP	75	80,3	72,0	64,5
	IZ	50	-	Termál Hotel: 26,7 Grand Hotel: 8,4 Teniszstadion / Tennis stadium: 70,4 Palatinus: 59,5 Palackozó/Bottler: 55,0 Sportuszoda / Swimming pool: 0,5 Atlétikai Centrum / Athletic centre: 46,0	Széchenyi fürdő: 5,1
	I	35	-	-	Szépművészeti Múzeum / Museum of Fine Arts: 27,1 Műcsarnok / Palace of Art: 34,2 Műjégpálya / Skating rink: 4,7 Közlekedési Múzeum / Museum of Transport: 17,0
	K-TP	30	-	-	Állatkert/Zoo: 46,0 Cirkusz/Circus: 0 Gundel Restaurant: 53,0 Vidámpark/ Amusement park: 25
	K-SP	20	FTC Sporttelep / Sport centre: 78,3 Építők SE Sporttelep / Sport centre: 62,8 Kutyaiskola / Dog school: 100	-	-
	teljes területre / to the entire area		74,6	67,3	54 K-TP nélkül: 57

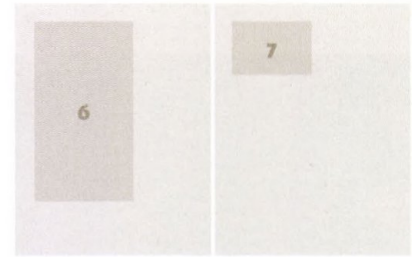
kivételt, mert a park egésze gyengén kihasználta. Az indokolt, kisebb fejlesztések, bővítések még kisebb, használaton kívüli épületek bontásával sem biztosíthatók a jelentős mértékben túlépített területeken.

2. A zöldfelületi arány jellemzően a túlépítettség miatt nem éri el a zöldfelületi minimumot.

3. A vízfelület a zöldfelületi arány számításánál nem számítható be. Például a Városligeti-tó a park területének mintegy 6,5%-át adja anélkül, hogy figyelembe vennék ennek

a jelentőségét a szabályozásban.

4. Bár szorosan kapcsolódnak egymáshoz a különböző parkfunkciók és az intézmények, ennek ellenére a parkok területei különböző övezetekre tagolódnak: Z-VP, I, IZ, K-TP, K-SP. Ugyanazon funkciók - mint például a Városliget esetében a Műcsarnok és a Mezőgazdasági Múzeum - különböző keretövezetekbe tartoznak. Jellemző probléma, hogy a keretövezeti (övezeti) rendszer, a telekállapotok, a tulajdonviszonyok és a tényleges területhasználatok

**6. táblázat/
table:** Nagyvárosi
parkok keretövezeti
besorolásai / Frame
zones of metropolitan
parks
7. kép/pict.:
A margitszigeti
Termál Hotel

határértéket
meghaladó beépítése
/ Thermal Hotel of
Margitsziget exceeding
threshold of built-up
area
FORRÁS / SOURCE:
BFVT KFT.

1. Overbuilding: built-up zones (floating in the green area) are usually overbuilt (picture 7) and in case of the Városliget the Z-VP zone is also overbuilt. The only exception is Népliget, because the whole park is poorly utilized. Reasonable developments and extensions cannot be ensured even by demolition of small, unused buildings in the overbuilt area.

2. Green area ratios exceed the thresholds because of overbuilding.

3. Surface water can't be taken into consideration during calculation of the green area ratio. For example the Lake Városliget gives the 6,5 % of the entire park without considering its significance in regulation.

4. Although different functions of park and institutes are connected to each other tightly, these parks are separated to different zones: Z-VP, I, IZ, K-TP, K-SP. The same functions (like the Palace of Arts and the Museum of Agriculture in the Városliget) belongs to different zones. The frame zones, the states of the sites, the ownerships and the real land use are not consistent with each other, and it can cause problems in the work of building authorities.

5. Although the Margitsziget and the Városliget are FSZT area according to the FSZKT, where District Regulatory Plan has to be created in conjunction with the municipality, it is still commissioned by the district.

6. These parks supply the entire city, therefore municipal interests should be taken into consideration with high

priority as these are managed by the municipal government and reflects municipal and what is more, national values anyway in terms of professional history.

7. Irregular functions in parks, for example residential building in Városliget, electrical substation in the middle of Népliget (picture 8), bottler in Margitsziget.

8. Parks are usually divided by roads with heavy traffic (except Margitsziget). The approach section of the M3 highway can be accessed through Andrassy Avenue and the Kós Károly Walkway, which cuts the Városliget in two. The arms of intersection of Dózsa György Street are going through the Heroes Square, the emblematic, representative square of the country and also the capital (picture 9). In case of Népliget the isolation impact of Vajda Péter Street causes smaller conflict, but it can be a problem after development of the park.

9. Városliget operates as P+R parking place (mainly along Dózsa György Street). The park and its institutes together require more parking spaces than the existing number of parking spaces (picture 10). In spite of it commuters are used to park in the parking places of the Városliget because of the good traffic connection. This problem doesn't exist in the two other parks yet, but after extension of the paying zone of parking it will appear in the Népliget too.

nincsenek összhangban egymással, ami az építéshatósági munkában is nehézséget okozhat.

5. Bár a Margitsziget és a Városliget az FSZKT szerint FSZT terület, azaz olyan terület, ahol a Fővárosnak egyetértési joga van szabályozási terv készítésekor, ennek ellenére a szabályozási tervek kidolgoztatója a kerület.

6. Ezek a parkok összvárosi feladatokat látnak el, ezért a főváros érdekeit kellene prioritással kezelni, ahogy a fenntartásuk is fővárosi szintű, és ahogy fővárosi, sőt országos jelentőségű értéket jelentenek szakmatörténeti szempontból mindenképp.

7. Övezet-idegen funkciók a parkokban. Ilyen például a Városligetben a lakóház a Városligeti-tó közelében. A Népligetben egy elektromos alállomás éktelenkedik a park közepén (8. kép). A Margitsziget esetében pedig a már bezárt ásványvíz-palackozó üzemlet lehet példaként említeni.

8. A parkokat (a Margitsziget kivételével) jelentős forgalmú utak vágják keresztül. Az M3 autópálya bevezető szakasza az Andrassy úton és a ligetet kettévágó Kós Károly sétányon át érhető el. A Dózsa György úti csomópont ágai az ország, a főváros emblemikus, reprezentatív terén, a Hősök terén haladnak keresztül (9. kép).

A Népliget esetében – annak alulhasznosíthatósága folytán – a Vajda Péter utca izoláló hatása kisebb konfliktust okoz, de a park felértékelődésével ez is problémát okoz távolról.

9. A Városliget településszerkezeti elhelyezkedése folytán P+R parkolóként is működik (főleg a Dózsa György út melletti részen). Csak a városligeti létesítményeknek és a parknak az együttes parkolóhely igénye több, mint az itt lévő parkolók száma (10. kép). Ennek ellenére a terület jó közlekedési kapcsolatai következtében az ingázók is használják a Városliget parkolóit. Ez a probléma a másik két parknál egyelőre nem jelentkezik, de a fizető zónák terjeszkedésével a Népliget is érintett lehet.

10. A parkok fejlesztése jellemzően ad hoc jelleggel történik és nem egy átfogó zöldfelületrendezési koncepció részeként.

JAVASLATOK A NAGYVÁROSI PARKOK SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZETÉNEK ÁTALAKÍTÁSÁRA

Nagyvárosi parkjainknak kivételes szerepe Budapest zöldfelületi rendszerében vitathatatlan; rekreációs, ökológiai, tájképi és kulturális potenciáljuk kiemeli ezeket a többi park közül. Ezt a kiemelt szerepet a jogi környezetben is meg kell erősíteni.

A nagyvárosi parkokat a szabályozás terén célszerű kivenni a többi zöldterületi keretövezetből és egyedi, részletesebb szabályozást igénylő keretövezetként meghatározni. Ennek kidolgozása az összvárosi érdekek miatt nem

10. The development of these parks are usually spontaneous and not part of an over-all open space strategy.

PROPOSAL FOR RECONSTRUCTION OF REGULATION OF METROPOLITAN PARK

The metropolitan parks play unique role in the green space system of Budapest, the ecological, landscape and cultural potential of these parks highlight them from the others. This prominent role need to be strengthened in legal environment too.

Metropolitan parks should be separated from the others to create an individual, detailed regulated frame zone. Instead of district, municipal government should have the duty to work out the regulation of metropolitan parks.

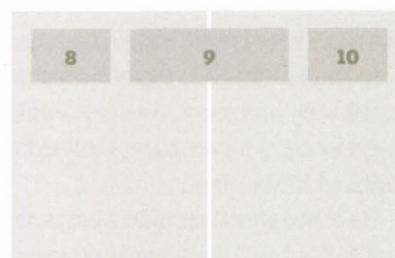
The metropolitan parks are such a green infrastructure that includes different kind of recreational and cultural institutes producing an organic composition. Therefore it would be reasonable to manage these institutes together with the surrounding park area from the point of view of regulation. Special zone need to be assigned for urban parks over 70 ha and institutes embedded in these green areas. It can manage different functions in parks together.

If we calculate built-up area ratio for the entire park, it exceeds the 2% built-up maximum of the National Settlement Planning and Construction

Requirements (hereafter OTÉK). The entire area cannot be reclassified to urban park (Z-VP) frame zone because of the current legislative environment.

Introducing category of metropolitan parks (as a new frame zone) requires to modify OTÉK beside FSZKT, namely in addition of determining the type of the green area, on the level of regulation concerning building. (This study is part of a package of proposals developed by the Section of Landscape Architecture at the Chamber of Hungarian Architects composed for modifying OTÉK.) The metropolitan park is such a green area or special area, where 5% is the built-up maximum (instead of 2% applied for public parks). This is basically suitable for built-up ratio of the Margitsziget (4,5%) and it gives possibility to develop the under-utilized Népliget (current built-up ratio: 2,2%). In case of the Városliget (6,5% built-up ratio) some functions (HUNGEXPO park, amusement park, Petőfi Hall) need to be relocated anyway because of overloading.

BVKSZ has to be modified beside OTÉK too. It is recommended to create a new category for metropolitan parks (Z-NVP) and set built-up ratio of the frame zone according to the long-term goals of the parks. Reaching the thresholds of built-up area shouldn't be the purpose. Individual thresholds need to be determined for certain area of the frame zone (but to a maximum of 5%). In case of the Margitsziget and the Városliget the maximal built-up area shouldn't be set

8. kép/pict.:
Elektromos állomás a Népliget közepén /
Electrical substation in the middle of Népliget
FORRÁS / SOURCE:
BFVT KFT.

9. kép/pict.:
Közlekedési csomópont a Hősök terén /
Intersection in

the Heroes Square
FORRÁS / SOURCE:
BFVT KFT.

10. kép/pict.:
Kaotikus parkolás a Városligetben /
Chaotic parking in Városliget
FORRÁS / SOURCE:
BFVT KFT.

a kerület, hanem a főváros feladatköre kell legyen.

A nagyvárosi parkok jellemzően olyan zöldfelületi létesítmények, amelyek magukba foglalnak különböző rekreációs-kulturális intézményeket, és azokkal szerves egységet alkotva töltik be funkciójukat. Ezért célszerű lenne ezeket a zöldbe ágyazott funkciókat a szabályozás szempontjából együtt kezelni a park területével.

A 70 ha-t meghaladó városi parkokra és a hozzájuk szorosan kapcsolódó intézményekre egyedi övezetet célszerű meghatározni, amely komplexen tudja kezelni a parkban elhelyezkedő különböző funkciókat.

Ha a beépítettség mértékét a parkok teljes területére vetítjük, megállapítható, hogy mindhárom parkban meghaladja az OTÉK-ban a zöldterületekre meghatározott 2%-ot. Így a teljes terület városi park (Z-VP) keretövezetbe történő átsorolása a hatályos jogszabályok keretei között nem volna lehetséges.

A nagyvárosi parkok kategóriájának bevezetése (mint új keretövezet) az FSZKT-n túl az OTÉK módosítását is igényli, mégpedig a zöldterület típus meghatározásán túl a beépítettségre vonatkozó szabályozások szintjén. (Jelen tanulmány részét képezi annak a javaslatcsomagnak, amelyet a Magyar Építész Kamara Táj- és Kertépítész Tagozata a Magyar Tájépítészek Szövetségével közösen állított össze az OTÉK módosításával kapcsolatban.) A nagyvárosi park olyan zöldterület vagy különleges beépítésre nem szánt terület, ahol (a közparkokra érvényes 2% helyett) legfeljebb 5% a beépítési maximum. Ez lényegében megfelel a Margitsziget 4,5%-os beépítettségének, fejlesztési lehetőséget ad az alulhasznosított Népligetnek (2,2% a jelenlegi beépítettség). A 6,5%-ban beépített Városliget esetében pedig a nagyfokú túlterheltség okán már egyébként is indokolt bizonyos funkciók (Hungexpo telephely, Vidámpark, Petőfi Csarnok) részben vagy teljes egészében való kitelepítése.

Az OTÉK mellett természetesen a BVKSZ módosítása is szükséges. A BVKSZ-ben új, speciálisan a nagyvárosi parkokra meghatározott keretövezetet (Z-NVP-t) javasolt létrehozni, és a keretövezetre előírt beépítettség mértékét a távlati célokhoz kell igazítani. A beépítettség határérték elérése, kihasználása nem lehet cél. A keretövezet egyes területeire egyedi határértéket kell meghatározni (de maximum 5%-ig). A Margitsziget és a Városliget esetében a jelenlegi erős rekreációs és intézményi terhelés miatt nem ajánlott a megengedett legnagyobb beépítettség mértékét a mára kialakult beépítettségénél magasabb mértékben meghatározni. Ennél a két parknál csak épületek bontása, létesítmények, intézmények kitelepítése mellett engedhető meg új beépítés. A Városliget esetében pedig a fejlesztési programnak kell meghatároznia a terhelés mérséklésének, beépítési mérték csökkentésének helyét és ütemezését.

A jogszabályi környezet átalakítása természetesen egy a sok megoldandó feladat közül. Sorolhatnánk még tovább a feladatokat: tájépítészeti, környezetvédelmi, infrastrukturális fejlesztések, az épített örökség védelme és mindezekhez elengedhetetlenül szükséges pénzügyi források biztosítása. Ezeket a fejlesztéseket pedig csak egy átfogó zöldfelületrendezési koncepció részeként lehet elképzelni. A koncepciók megalkotásánál figyelembe kell venni, hogy csak együttesen lehet megoldani a nagyvárosi parkok problémáit. A Városliget tehermentesítése csak új parkok létesítésével vagy éppen az alulhasznosított Népliget fejlesztésével képzelhető el (11. kép). Ahogy egykoron, a 19. század végén épp a Városliget túlterheltsége, zsúfoltsága hívta életre a Népligetet, s adott indítást a városnak, hogy a Városligetet megújítsa. A majd' 200 éves városi park felújítása szintén nem kerületi, hanem összvárosi, sőt nemzeti érdek és feladat. ●

Irodalom / References:

Stadtentwicklung.berlin.de (2011): Gesetz zum Schutz, zur Pflege und zur Entwicklung der öffentlichen Grün- und Erholungsanlagen (Grünanlagengesetz – GrünanlG). URL: <http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/stadtgruen/gesetze/download/gruenanlg.pdf> (2011-08-23).

Communities.gov.uk (2011): Planning Policy Guidance 17 - Planning for Open space, Sport and Recreation (2002). URL: <http://www.communities.gov.uk/publications/planningandbuilding/planningpolicyguidance17> (2011-08-23).

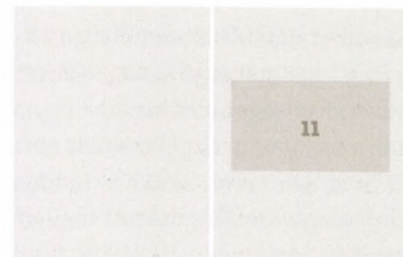
Gergely Andrea, Kincses Péter, Gábor Péter, Bardóczy Sándor, 2008: Revitalizáció előtt a Népliget /1. URL: <http://epiteszforum.hu/node/8691>

higher than existing ratio because of the current, strong recreational and institutional load. Erecting new building is allowed only after demolition of other building relocating establishments and institutes. In case of Városliget the development program should define the place and the timing of the relief and the cutback of built-up area ratio.

Naturally reconstruction of regulation is one of the many tasks to complete. We could list here landscape, environmental, infrastructural developments, protection of built heritage and necessary financial funds for all of these. These developments can't be accomplished without an over-all open space strategy. In these strategy we should take into consideration that these problems of metropolitan parks can be solved only together. The relief of Városliget is possible only with establishing new park or development of the under-utilized Népliget (picture 11). As once in the late 19th century Népliget was founded due to overloading and congestion of

Városliget and it was also the motivation for city to make the Városliget renewed. The reconstruction of the nearly 200 year-old urban park is not the interest and duty of the district but the entire city evenmore the nation. ©

11. kép/pict.: Légi felvétel a Népligetről / Aerial photo about Népliget
 FORRÁS / SOURCE: BFVT KFT.